

השקד

(מעובד מתוך אנציקלופדיית "מכלל")

השקד נמנה עם משפחת הורדניים, והוא כולל כ- 40 מינים של עצים ושיחים נשירים (עומדים בשלכת). בעבר נכלל השקד במשפחת פרונוס, שבה כלולים גם עצי הפרי הנפוצים: שזיף, משמש, אפרסק ודבדבן, אך בשל השני בצורת הפרי, הגדר כזו נפרד.

אחד ממיני השקד הנפוצים בארץ הוא השקד המצוי, הגדל בעקר באזורי ההר. גבהו עשוי להגיע לשמונה מטרים, עליו דמויי אזמל, וארץ מגיע עד לשמונה סנטימטרים. בחרף עומד עץ השקד, כאמור, בשלכת, ובסוף החרף הוא מתפסה בשפע פרחים גדולים, לבנים או ורדים, שקטרם מגיע עד לשלשה סנטימטרים.

לפרח השקד יש גביע בעל חמש אונות ירקויות וחמשה עלי כותרת. מספר האבקנים בין 10 ל-30, וביניהם עלי אחד. ריחם של הפרחים נעים, ושפע הצוף שבהם מושך אליהם חרקים רבים, בעקר דבורים, המאביקים אותם. לאחר ההאבקה מתפתח הפרי. פרו של השקד נקרא בפי הבוטנאים "בית גלעין", ויש לו ציפה ירקה ושעירה. לעתים נמכרים השקדים הצעירים למאכל כ"שקדים רכים", שהציפה שלהם צדן ירקה ועסיסית, אך כאשר מבשיל הפרי, מתגבשת הציפה. לאחר קלופה (בידי המגדלים של עצי השקד) נחשפת קליפתו החומה והקשה של הגלעין, שרק על-ידי פצוחה אפשר להגיע אל הזרע הטעים והנאכל. זרע שקד הבר מכיל חומר רעיל הנקרא אמיגדליון, המעניק לו ריח טפוזי וטעם מר.

האדם תרבת את השקד עוד בימי קדם ופתח זנים רבים, שזרעיהם אינם מרים וטעמם משבח. ערךם התזונתי של זרעי השקד הוא רב, והם מכילים

כ- 18% חלבון, 20% פחמימות ויותר מ- 50% שמן. רק אגוזים אֶחָדִים, כְּגוֹן אֶגְזוֹזֵי הַפֶּקוֹן, עוֹלִים עַל הַשֶּׁקֶד בְּעֶרְכָם הַתְּזוּנָתִי. מְשׁוּם כֵּן מְשֻׁמָּשׁ הַשֶּׁקֶדִים מְרַכֵּב חֲשׂוֹב בְּתַפְרִיטָם הַיּוֹמִי שֶׁל הַצִּמְחֹנִים וְהַטְּבָעוֹנִים, שְׂאִינָם אוֹכְלִים אֶת הַבָּשָׂר וּמוֹצְרָיו.

פְּרֵי הַשֶּׁקֶד, הַיֵּרֶק לְפָנֵי הַבְּשָׂלָתוֹ, נֶאֱכָל חֵי אִו מְשֻׁמָּשׁ לְיִצוּר רְבוֹת וּמְרַקְחוֹת. זֶרְעֵי הַשֶּׁקֶד נֶאֱכָלִים טְרִיִּים אוֹ קְלוּיִים. בְּתַעֲשִׂית דְּבָרֵי הַמְּתִיקָה הֵם מְשֻׁמָּשׁ לְהַכְנֵת מְרַצֵּף וְשׁוֹקוֹלָד מְמֻלָּא וְלֶאֱפִית עוֹגוֹת וְעוֹגִיּוֹת. שֶׁקֶדִים מְשֻׁמָּשׁ גַּם לְהַכְנֵת דְּבָרֵי מְתִיקָה וּמִינֵי מֵאֲפָה. מִן הַשֶּׁקֶדִים מְכִינִים גַּם מִשְׁקָה קָל, לֶבָן וּמִזוֹן, דְּמוּי חֶלֶב, הַנִּקְרָא בְּעִרְבֵית "לוֹז" (בְּתַנ"ךְ נִקְרָא הַשֶּׁקֶד גַּם "לוֹז"). יִצְרָנִיּוֹת הַשֶּׁקֶדִים הַגְּדוֹלוֹת בְּעוֹלָם הֵן מְדִינוֹת קְלִיפּוֹרְנֵה שְׁבָאֲרָצוֹת-הַבְּרִית וּסְפָרַד. גַּם בְּיִשְׂרָאֵל מְצוּיִים מְטַעֵי שֶׁקֶדִים.